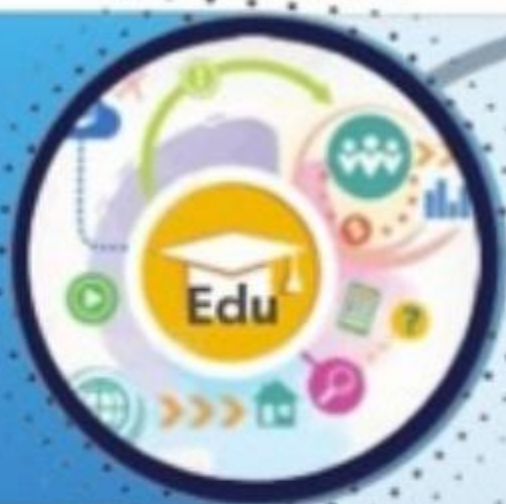

TASHKENT MEDICAL ACADEMY

100
TMA
ANNIVERSARY

Journal of Educational and Scientific Medicine

Issue 5 | 2025

OAK.UZ

Google Scholar

Science Education Commission of the Cabinet
Ministry of the Republic of Uzbekistan

ISSN: 2181-3175

FEATURES OF ANXIETY AND DEPRESSION IN WOMEN

Makhamatjanova N.M.

Tashkent Medical Academy, Uzbekistan

Abstract. This article is aimed at studying the specific features of anxiety and depression in women. The goal is to deepen understanding of the complex mechanisms of these diseases by studying the interaction of biological, psychological, and social factors, as well as to help develop effective diagnostic and treatment strategies. The study analyzes such factors as traumatic experiences, stress levels, low self-esteem, hormonal changes, lack of social support, and socio-economic difficulties. The results show the interaction and significance of these factors in the development of anxiety and depression in women. The study provides data for the creation of individual approaches to the diagnosis and treatment of anxiety and depression in women.

Keywords: depression, anxiety,

AYOLLARDA XAVOTIR VA DEPRESSIYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Maxamatjanova N.M.

Toshkent tibbiyot akademiyasi, O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqola ayollarda xavotir va depressiyaning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan. Maqsad - biologik, psixologik va ijtimoiy omillarning o'zaro ta'sirini o'rganish orqali ushbu kasalliklarning murakkab mexanizmlarini tushunishni chuqurlashtirish, shuningdek, samarali diagnostika va davolash strategiyalarini ishlab chiqishga yordam berishdir. Tadqiqot, travmatik tajribalar, stress darajasi, o'z-o'zini past baholash, gormonal o'zgarishlar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi va ijtimoiy-iqtisodiy qiyinchiliklar kabi omillarni tahlil qiladi. Natijalar, bu omillarning ayollarda xavotir va depressiya rivojlanishida o'zaro ta'siri va ahamiyatini ko'rsatadi. Tadqiqot, ayollarda xavotir va depressiyaning diagnostika qilish va davolashga individual yondashuvlarni yaratish uchun ma'lumotlar taqdim etadi.

Kalit so'zlar: depressiya, xavotir, BDI, BAI, estrogen, kortizol, ijtimoiy-qo'llab quvvatlash

Ayollarda xavotir va depressiya psixologik kasalliklarining global yuklamalarining asosiy qismini tashkil qiladi va bu holatlar ayollarda erkaklarga nisbatan sezilarli darajada ko'proq uchraydi. Depressiya — bu ruhiy tushkunlik, umidsizlik va passivlik holati bo'lib, insonning ijtimoiy faoliyatini, hayotdan zavqlanishini keskin pasaytiradi. Zamonaviy psixologiyada depressiya ko'proq doimiy tushkunlik holati, umidsizlik, motivatsiyaning yo'qolishi bilan tavsiflanadi, nevroz esa qo'rquv, xavotir, emotsional noturg'unlik bilan namoyon bo'ladi. Bu holatda inson o'z hayotini foydasiz, maqsadsiz deb his qiladi, ko'pincha o'zini ayblashga moyil bo'ladi. Ba'zi hollarda depressiya o'z joniga qasd qilish fikrlari bilan kechadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisining 20% dan ortig'i hayoti davomida kamida bir marta depressiv holatni boshdan kechiradi.

Ushbu maqola ayollardagi xavotir va depressiyaning o'ziga xos xususiyatlarini, jumladan, biologik, psixologik va ijtimoiy omillarni ko'rib chiqishga qaratilgan. Maqsad ayollarda xavotir va depressiya rivojlanishining murakkab mexanizmlarini tushunishni chuqurlashtirish, bu holatlarga nisbatan samarali diagnostika va davolash strategiyalarini ishlab chiqishga imkon beradi.

Tadqiqot maqsadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi ayollarda xavotir va depressiya bilan bog'liq biologik, psixologik va ijtimoiy omillarni, ularning o'zaro ta'sirini va ushbu omillarning kasalliklarning namoyon bo'lishiga ta'sirini tahlil qilishdir.

Tadqiqot materiali va metodlari. Ushbu tadqiqot uchun 18-55 yoshdagi ayollar guruhi tanlandi. Ishtirokchilarning psixologik holati tibbiy-psixologik anketa, psixodiagnostik so'rovnoma, jumladan, Beck xavotirlik so'rovnomasi (BAI) va Beck depressiya so'rovnomasi (BDI) yordamida baholandi. Bundan tashqari, ayollarning hayot tarzi, ijtimoiy-iqtisodiy holati, hayz ko'rish sikllari, homiladorlik tarixi va gormonal holati haqidagi ma'lumotlar to'plandi.

Biologik ko'rsatkichlarni baholash: Qon namunalari kortizol, estrogen, progesteron va tireoid gormonlarining darajasini aniqlash uchun olingan.

Natijalar

Psixologik omillar: So'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, ayollarning xavotir va depressiyasi bilan travmatik tajribalar, stress darajasi va o'z-o'ziga baho berish kabi psixologik omillar o'rtasida sezilarli bog'liqlik mavjud.

Biologik omillar: Gormonal o'zgarishlar, ayniqsa hayz ko'rish sikllari davridagi estrogen va progesteron darajasining o'zgarishi xavotir va depressiya belgilari bilan bog'liq bo'lishi aniqlandi. Kortizol darajasi va tireoid gormonlarining buzilishi ham xavotir va depressiya bilan bog'liq bo'lishi aniqlandi.

Ijtimoiy omillar: Tadqiqotda ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi, ijtimoiy-iqtisodiy qiyinchiliklar va madaniy omillar xavotir va depressiya bilan bog'liqligi ko'rsatildi.

O'zaro ta'sir: Psixologik, biologik va ijtimoiy omillar o'zaro ta'sir o'tkazishi aniqlandi. Masalan, stressli hayot kechiradigan, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga ega bo'lmagan va gormonal o'zgarishlarga duchor bo'lgan ayollarda xavotir va depressiya rivojlanish xavfi yuqori bo'lishi mumkin.

Quyidagi jadvalda bir omilning xavotir va depressiya bilan bog'liqligiga qisqacha izoh berilgan (1-jadval).

1-jadval**Ayollarda xavotir va depressiya belgilari bilan bog'liq omillarning statistik tahlili**

Omil	O'lchov Birliqi	O'rtacha ($\pm$ SD)	Korrelyatsiya (r)	P-qiymati	Izoh
Psixologik Omillar					
Travmatik tajribalar	(PTSD simptomlari)	± 8.2 25.4	.45	0.001	Yuqori travmatik tajriba, xavotir va depressiya bilan sezilarli bog'liq
Stress darajasi	(PSS-10)	± 6.5 28.1	.58	0.001	Yuqori stress darajasi, xavotir va depressiya bilan sezilarli bog'liq
O'z-o'ziga baho	(Rosenberg)	± 4.7 18.3	0.35	0.001	O'z-o'zini past baholash, xavotir va depressiya bilan bog'liq (teskari bog'liqlik)
Biologik Omillar					
Estrogen darajasi	(pg/mL)	± 50 150	0.28	0.002	Estrogen darajasi past bo'lganda, xavotir va depressiya belgilari yuqori
Kortizol darajasi	(nmol/L)	± 9.1 35.2	.39	0.001	Yuqori kortizol, xavotir va depressiya bilan bog'liq
Ijtimoiy Omillar					
Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash	(SSRS)	± 5.8 22.7	0.42	0.001	Ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning kamligi, xavotir va depressiya bilan bog'liq

Omil	O'lchov Birligi	O'rtacha ($\pm$ SD)	Korrelyatsiya (r)	P-qiymati	Izoh
Past ijtimoiy-iqtisodiy holat	(Daromad)	-	0.31	0.001	Past daromad xavotir va depressiya bilan bog'liq
Depressiya Belgilari	(BDI)	20.5 $\pm$ 7.3	-		-
Xavotir Belgilari	(BAI)	22.8 $\pm$ 8.1	-		-

Izohlar:

- **O'lchov Birligi:** O'zgaruvchilarning o'lchov birliklari ko'rsatilgan.
- **O'rtacha ($\pm$ SD):** O'rtacha qiymat va standart og'ish.
- **Korrelyatsiya (r):** Pearson korrelyatsiya koeffitsienti (0 dan 1 gacha). Ijobiy qiymatlar to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlikni, salbiy qiymatlar esa teskari bog'liqlikni bildiradi.
- **P-qiymati:** Statistik ahamiyat darajasi ($p < 0.05$ statistik jihatdan ahamiyatli deb hisoblanadi).

Xulosa. Ushbu tadqiqot ayollarda xavotir va depressiyaning murakkabligini ta'kidlaydi va uning ko'p qirrali tabiatini ta'kidlaydi. Natijalar psixologik, biologik va ijtimoiy omillarning o'zaro ta'siri kasalliklarning rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynashini ko'rsatdi. Ushbu tadqiqot natijalari ayollarda xavotir va depressiyani diagnostika qilish va davolash uchun individual yondashuvlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Kelgusida xavotir va depressiyaning oldini olish va davolash uchun maqsadli aralashuvlarni ishlab chiqishda ushbu omillarni hisobga olish muhimdir.

Adabiyotlar ro'yxati

1. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Washington, DC.
2. Goldstein, J. M., et al. (2010). *The effects of sex steroids on the brain*. Neuropsychopharmacology, 35(1), 135-157.
3. Hamraev B., Maxamatjanova N. Modern methods of treatment of sexual disorders //Иновационные исследования в современном мире: теория и практика. – 2023. – Т. 2. – №. 15. – С. 73-74.
4. Kessler, R. C., et al. (2003). *Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication*. Archives of General Psychiatry, 62(6), 593-602.
5. Maxamatjanova N. Evaluation of the effectiveness of psychopharmacotherapy and psychotherapy in the complex treatment of systemic lupus erythematosus //Journal of the Neurological Sciences. – 2019. – Т. 405. – С. 125.
6. Luecken, L. J., & Lemery, K. S. (1999). *Early caregiving experiences and emotion regulation in later childhood*. Child Development, 70(6), 1470-1481.
7. Maxamatjanova N. Principles of medical and psychological care of patients with the acquired immune deficiency syndrome //Journal of the Neurological Sciences. –2019. –Т. 405. –С. 128.
8. Maxamatjanova N.M. NEVROZ VA DEPRESSIYANING KLINIK, PSIXOLOGIK TAHLILI-Central Asian Journal of Education and Innovation, 2025, 33-37.
9. Steiger, H., & Young, S. N. (2006). *Psychological and social stressors in the etiology of eating disorders: A review*. Journal of Eating Disorders, 18(2), 115-128.
10. Maxamatjanova N.M., Choriyeva A.R.Q. ASTMANI KUCHAYTIRUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR //Academic research in educational sciences. –2025. –No. Conference. –С. 99-102.
11. World Health Organization. (2017). *Depression and Other Common Mental Disorders: Global Health Estimates*. Geneva.